Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausuntopyyntö 12.10.2023

Asia: HE 59/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Yleiset huomiot

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. YTHS korostaa, että hallituksen esityksen muutetut ja kirjanpitolakia vastaavat termit tulevat selkeyttämään säätiön tilinpäätöksen laadintaa ja tilintarkastusta.

YTHS tuo esiin, että HE:stä poiketen kaikki talousarvion mukainen perusrahoitus käytettiin vuonna 2022. Valtion talousarvioesityksestä tämä ei käy kuitenkaan ilmi, koska tulevan vuoden arviota verrataan edellisen vuoden toteumaan. Edellisen vuoden toimintakustannukset on sopeutettu käytettävissä olevaan rahoitukseen. YTHS:n vuoden 2022 kokonaiskorvaus oli valtion talousarviossa olevaa määrärahaa huomattavasti suurempi, yhteensä 87,94 milj.€. YTHS joutui kuitenkin hyvittämään erotuksen vuoden 2023 viimeisessä korvaushakemuksessa, yhteensä 6,3 milj.€.

Edellä mainitulla laskentamekanismilla YTHS katsoo, että valtion talousarvioesityksessä oleva opiskelijakohtaisen kustannuksen lasku ei ole perusteltua. Opiskelijamäärällä 281.000 se johtaa perusrahoituksen alijäämään.

HE:ssä ei ole siirtymäsäännöstä mikä tulee vaikuttamaan YTHS:n vuoden 2023 lopullisen korvauksen laskentaan ja maksuun. YTHS vuoden 2023 rahoitussuunnittelu on toteutettu voimassa olevan lain mukaiseen korvauksen laskentamekanismiin. Muutos aiheuttanee yhteistyössä Kelan kanssa tehtäviä linjauksia ja toimenpiteitä vuodelle 2023.

YTHS:n näkemyksen mukaan on hyvä, että raportointiin liittyviä säännöksiä täsmennetään yhteistyössä Kelan kanssa toiminnan ja kustannusten arvioinnin kehittämiseksi sekä ennakoitavuuden parantamiseksi. YTHS toimii palveluiden tuottajana ja raportoi palveluista palvelujen järjestäjän kanssa sovitulla tavalla ja käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa. YTHS korostaa, että raportointijärjestelmien kehittäminen on pitkäaikaista ja resursseja vaativaa työtä, joka tulee huomioida sen perusrahoituksessa.

Lausunto luvuittain ja momenteittain

Luku 2.

20 § *Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta ja terveydenhoitomaksun suuruudesta.*

- YTHS korostaa, että lakimuutoksen myötä huhtikuussa toimitettavan opiskelijamäärän arviolla on sen toiminnan- ja rahoituksen suunnitteluun merkittävä vaikutus. Viime vuosina valtion talousarvion ja läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrässä on ollut merkittävä ero.

Syyskuussa 2023 läsnä oleviksi ilmoittautuneita opiskelijoita oli yli 294.000. Opiskelijamäärän jatkuva liian alhainen arvio johtaa YTHS:n rahoituksen alijäämään. HE:ssä ei ole lopullisen korvauksen laskentamekanismissa toteutuneen opiskelijamäärän huomioimista. YTHS ei pidä tätä muutosta teknisenä.

- YTHS esittää, että rajalain piirissä olevien opiskelijoiden määrää rahoitusta vähentävänä tekijänä tarkistetaan vuosittain palvelukäytön mukaan, kun käytöstä saadaan enemmän historiatietoa. Vuoden 2023 arvioidun perusteella rahoitusta vähentävä osuus on suurempi kuin YTHS:n opiskelijoista saama laskutus ja vähentää YTHS:n käytettävissä olevaa rahoitusta.

21 § *Kansaneläkelaitos maksaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältää valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton.*

- YTHS esittää täsmentävää kirjausta siihen, kuinka vuoden aikana laskutettavan ennakon kokonaismäärä tarkalleen lasketaan.

22 § *Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.*

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee 1 momentin mukaista tarkastusta suorittaessaan, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle on maksettu liikaa ennakkoa, se tekee päätöksen liikaa maksetun ennakon (ylijäämä) palauttamisesta. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (alijäämä), Kansaneläkelaitos maksaa ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen.

- YTHS esittää selvennystä siihen missä tapauksessa alijäämää voisi edellä mainitussa mallissa muodostua, mikäli korvauksen ennakkolaskutus on valtion talousarviossa osoitettu määräraha.

31§ *Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana.*

- Säätiön virallinen tilikausi on kalenterivuosi, YTHS ei laadi välitilinpäätöksiä.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö pitää hyvänä, että lakimuutoksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu lain laajemmat kehittämistarpeet ja kannattaa niiden valmistelun aloittamista. On tärkeä selvittää, kuinka YTHS:n vastaanottamat lahjoitusvarat tulisi huomioida opiskeluterveydenhuollon rahoituksen kokonaisuudessa. YTHS:n toive on, ettei säätiön saamia lahjoituksia otettaisi huomioon opiskeluterveydenhuollon perusrahoitusta määriteltäessä.

Katariina Poskiparta
Toimitusjohtaja

Satu Justander
Talous- ja tietohallintojohtaja